

УДК 351.74+351.86 : 341.222 (478)

Дмитро КУПРІЄНКО,
доктор військових наук, доцент, Національна академія
Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький

Геннадій МАГАСЬ,
кандидат наук з державного управління, Національна академія
Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький

Володимир ЗУБАЛЬ
Західне регіональне управління
Державної прикордонної служби України, м. Львів

АНАЛІЗ ДОСВІДУ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕГРОВАНОГО ПІДХОДУ У ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИКОРДОННОЇ БЕЗПЕКИ РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА

У статті висвітлено результати комплексного аналізу досвіду впровадження інтегрованого підходу у забезпечення (гарантування) прикордонної безпеки Республіки Молдова. У ході дослідження встановлено аналогію між процесами запровадження європейських стандартів у забезпечення прикордонної безпеки Республіки Молдова та України, проведено ретроспективний аналіз побудови системи прикордонної безпеки Республіки Молдова, порівняльний аналіз її нормативно-правових актів, які регламентують питання забезпечення прикордонної

© Купрієнко Д., Магась Г., Зубаль В.

безпеки, а також визначено основні тенденції впровадження інтегрованого підходу у забезпечення прикордонної безпеки Республіки Молдова.

Ключові слова: Республіка Молдова, державний кордон, прикордонна безпека, прикордонне відомство, інтегрований менеджмент державного кордону.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Протягом останніх років безпекове середовище України характеризується посиленою динамікою та переплетінням різнорідних (у т. ч. кризових) воєнно-політичних, суспільних, соціальних, економічних та інших процесів [1].

Європейська інтеграція України за таких умов супроводжується інтенсивними та радикальними трансформаціями якісно нового змісту: з декларативного зовнішньополітичного курсу вона перетворилась на комплексну політику реформ, спрямовану на адаптацію різних сфер життєдіяльності України до аналогічних (споріднених) галузей ЄС [2]. При цьому особлива увага приділяється безпековій компоненті, дотриманню загально визнаних прав і свобод людини, створенню передумов для соціально-економічного розвитку [3]. Зокрема, є безпосередній зв'язок між функціонуванням систем прикордонної безпеки (ПБ) України та ЄС. Зумовлено це тим, що з моменту набуття Україною членства в ЄС державний кордон (ДК) України (з державами-членами ШНД та на морі) буде частиною зовнішніх кордонів держав-членів ЄС [4]. При цьому система ПБ України має відповідати масштабам та особливостям наявних загроз і ризиків, бути дієво інтегрованою у систему міжнародної та регіональної безпеки як її невід'ємний складник [1, с. 53].

Зважаючи на це, нормативно-правова база України поступово адаптується до *Acquis communautaire* ЄС, запроваджуються нові форми співпраці з прикордонними відомствами суміжних держав (особливо держав-членів ЄС), а також іншими спеціалізованими установами ЄС (наприклад, з Агентством з питань Європейської прикордонної і берегової охорони FRONTEX, Інтерполом та ін.). У цьому контексті узгоджуються стандарти щодо участі державних інституцій України (суб'єктів інтегрованого управління кордонами) у спільних операціях

і міжнародних проектах на прикордонних територіях; здійснюються спільний багатосторонній аналіз ризиків у сфері безпеки ДК, обмін інформаційними повідомленнями у разі виявлення нових способів протиправної діяльності на ДК, а також з найбільш характерних випадків виявлених правопорушень [1, с. 52–53; 5; 6].

Такі глобальні для України зміни вимагають прийняття виважених стратегічних рішень, які відображаються у концепціях, стратегіях, національних планах (наприклад, [3; 5; 6]). Зважаючи на відносну неповноту початкових даних в умовах багатофакторності та суттєвої невизначеності, брак часу, складність точного прогнозування та рівень наслідків від упроваджених рішень, цінним є вивчення досвіду держав, які вже пройшли процедуру євроінтеграції чи знаходяться на цьому шляху.

З цього погляду позитивний вплив на якість прийняття реінжинірингових рішень у сфері ПБ можуть мати результати аналізу досвіду Республіки Молдова (РМ), яка протягом останнього десятиріччя перебуває в активній фазі запровадження європейських стандартів у забезпеченні (гарантуванні) ПБ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми та на які опираються автори. Станом на сьогодні аналіз досвіду впровадження інтегрованого підходу у забезпеченні ПБ Республіки Молдова у наукових джерелах висвітлено вельми обмежено та стосується він, в основному, окремих проблем. Увага науковців здебільшого сконцентрована на проблемі придністровського конфлікту, наприклад, [7; 8]. Разом із тим, окремі аспекти стратегічного планування забезпечення ПБ відображені у взаємопов'язаних нормативно-правових актах Республіки Молдова, зокрема, в яких регламентовано питання про державний кордон, прикордонне відомство (війська, службу, поліцію), систему координації безпеки на кордоні, мобільні групи прикордонної поліції, про Національну стратегію розвитку, про Національну стратегію інтегрованого менеджменту державного кордону, про Національну стратегію в галузі міграції та притулку, про Концепцію реформування Міністерства внутрішніх справ і його підвідомчих і деконцентрованих підрозділів, про Наці-

ональний консиліум інтегрованого менеджменту державного кордону [11–27] тощо. У свою чергу, це вказує на можливість проведення комплексного аналізу досвіду впровадження інтегрованого підходу у забезпечення ПБ на основі системного розгляду окреслених джерел.

Мета статті – проаналізувати досвід та визначити особливості впровадження інтегрованого підходу у забезпечення прикордонної безпеки Республіки Молдова.

Досягнути мети вбачається за рахунок встановлення аналогії між процесами запровадження європейських стандартів у забезпечення (гарантування) ПБ РМ та України, висвітлення результатів ретроспективного аналізу побудови системи прикордонної безпеки РМ, порівняльного аналізу нормативно-правових актів РМ, які регламентують відповідні питання забезпечення ПБ, а також визначення основних тенденцій упровадження інтегрованого підходу у забезпечення ПБ РМ.

Для правильного тлумачення окремі положення нормативно-правових актів РМ будуть подані мовою оригіналів документів, оприлюднених в офіційних джерелах (російською).

Виклад основного матеріалу дослідження. Проводячи аналогію між процесами запровадження європейських стандартів у забезпечення (гарантування) ПБ РМ та України, на наш погляд, слід звернути увагу на таке. Запровадження європейських стандартів у забезпечення (гарантування) прикордонної безпеки є одним із критеріїв готовності РМ до набуття членства в ЄС і важливим положенням Угоди про партнерство та співробітництво між Республікою Молдова і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами, яку було підписано у 1994 р. (набула чинності у 1998 р.). З того часу ця Угода визначає стратегічну мету внутрішньої і зовнішньої політики РМ та є юридичною базою співробітництва між РМ і ЄС. З квітня 2014 року для подорожуючих громадян РМ запроваджено безвізовий режим у форматі “90/180” з 26 країнами-членами Шенгенської угоди, а також з 4 країнами-майбутніми сторонами цієї угоди.

Варто відмітити, що аналогічна періодизація (1994 і 1998 рр.) подібних подій відбулась і в Україні. Крім того, у 1998 р. Указом Президента України було затверджено Стратегію інтеграції України до

Європейського Союзу. У червні 2017 року планується завершити процедуру запровадження безвізового режиму для подорожуючих громадян України до країн-членів Шенгенської угоди.

З 2005 року в Україні та РМ працює Місія ЄС з прикордонної допомоги (EUBAM), яка є консультативно-технічним органом, що фінансується Європейським Союзом у межах Європейського інструменту добросусідства та партнерства. Правовою основою функціонування Місії є “Меморандум про взаєморозуміння”, підписаний 07.10.2005 Європейською Комісією та Урядами РМ та України, а керівним органом Місії є Консультативна Рада, яка збирається двічі на рік. Мандат Місії продовжувався вже чотири рази (у 2007, 2009, 2011 та 2015 рр.), при цьому діючий сьогодні мандат завершується 30 листопада 2017 року. Цілі Місії:

співпрацювати з РМ та Україною над приведенням стандартів і процедур охорони кордону, митної справи і торгівлі у відповідність до тих, які діють у державах-членах ЄС;

покращувати співробітництво по обидва боки кордону між прикордонними і митними відомствами, а також іншими правоохоронними органами, сприяти міжнародному координованому співробітництву;

допомагати РМ та Україні виконувати зобов’язання за Угодами про Поглиблену і всеосяжну зону вільної торгівлі (ПВЗВТ), підписаними обома країнами разом з Угодами про Асоціацію з ЄС;

робити свій внесок у мирне врегулювання придністровського конфлікту за допомогою заходів щодо зміцнення довіри та моніторингової присутності на придністровській ділянці молдовсько-українського кордону.

При цьому партнером Місії EUBAM з реалізації виступає Міжнародна організація з міграції (ІОМ).

Крім зазначеного, досвід РМ може бути особливо цікавим для України, тому що серед країн Східної Європи вона є однією з найближчих до України як географічно, так і з огляду на внутрішні характеристики. Зокрема, РМ перебуває у перехідному періоді, долаючи спадщину соціалізму, у т. ч. низький рівень розвитку людського по-

тенціалу та значний вплив Російської Федерації (РФ). Це є країна з мультиетнічним складом населення та певними особливостями регіонального розвитку [9]. У склад РМ (згідно зі ст. 3 Закону “Об основных положениях особого правового статуса населенных пунктов левобережья Днестра (Приднестровья)” від 22.07.2005 № 173) входить автономне територіальне утворення з особливим правовим статусом – Придністров’я, яка займає 12,3 % від загальної площі РМ. Територія Придністров’я контролюється невизнаною “Придністровською Молдовською Республікою”, незаконно проголошеною, перш за все, через етнічні та геополітичні чинники. У свою чергу, це призвело до збройного протистояння (1991–1992 рр.) за участі 14-ї російської армії, з подальшим “замороженням” конфлікту [10]. Автор наукових праць [7; 8] О. В. Алексейченко переконливо доводить, що “вирішальним чинником утримання придністровського конфлікту в “замороженому” стані залишається небажання Російської Федерації залишити останній військовий форпост у цьому регіоні і таким чином втратити один із дієвих важелів впливу на ситуацію в ньому, адже Придністров’я є також важелем політичного впливу Росії на Україну. Відтак не дивує, що попри низку запропонованих країнами-гарантами, посередниками і спостерігачами планів урегулювання придністровської проблеми, жоден з них не був реалізований, позаяк влада самопроголошеної Придністровської Молдовської Республіки повсякчас відчувала всебічну підтримку Кремля, що не лише прагне стати єдиним гарантом миру і безпеки в регіоні, але і своїми практичними діями робить неможливою реінтеграцію Придністров’я до складу Молдови”.

Однак, проводячи аналогію між процесами в Україні та РМ, слід зауважити, що остання має значно менші параметри за низкою показників, серед яких чисельність населення (близько 13,5 разів); площа території (майже у 18 разів; 603 628 км² : 33 846 км²); протяжність ДК (близько 5 разів; 6 992,982 км : 1 389 км); кількість ділянок ДК з суміжними державами та виключною (морською) економічною зоною (у 4 рази; 8 : 2); кількість пунктів пропуску через ДК (контрольно-пропускних пунктів) різних видів сполучення (близько 4,5 разів); загальна чисельність прикордонного відомства (більше 15 разів; 53 тис. осіб : 3,5 тис. осіб).

Зазначене певним чином пояснює меншу інерційність та більшу динаміку процесів, які відбуваються у РМ, порівняно з Україною.

Результати ретроспективного аналізу побудови системи прикордонної безпеки РМ подано у табл. 1.

Таблиця 1

Результати ретроспективного аналізу побудови системи прикордонної безпеки РМ

Період	Зміст події
Вересень 1991 року	Прийнято Указ Президента РМ “О Государственной границе Республики Молдова” [11]. Ділянка західного кордону РМ прикордонного загону № 22 (КДБ СРСР) перейшла під повну і виключну юрисдикцію РМ
	Розпочато розвиток мережі контрольно-пропускних і митних пунктів на ДК РМ (28 од.) відповідно до постанови уряду “О создании контрольно-пропускных и таможенных пунктов”. Зокрема, у цій постанові передбачено, що 25 % сум штрафів, сплачених громадянами на цих пунктах за незаконні перевезення товарів, виділяються МВС і Державному департаменту з митного контролю для заохочення працівників цих пунктів
Червень 1992 року	Постановою уряду [14] створені “Пограничные войска Республики Молдова”. Основні положення розкрито у табл. 3
Вересень 1992 року	Затверджено “Положение о Пограничных войсках Республики Молдова” [15], відповідно до якого Міністерство національної безпеки РМ прийняло командування Прикордонними військами колишнього СРСР і розпочало формування Прикордонних військ РМ
Березень 1993 року	Прийнято постанову уряду “Об образовании Комиссии по вопросам Государственной границы Республики Молдова” з метою попереднього вивчення проблем делімітації, демаркації ДК РМ з суміжними державами, а також ведення відповідних переговорів
Квітень 1994 року	Визначення Департаменту прикордонних військ суб’єктом оперативно-розшукової діяльності згідно з Законом РМ “Об оперативно-розыскной деятельности”
Травень 1994 року	Прийнято Закон РМ “О Государственной границе Республики Молдова” [12]. Основні положення розкриті у табл. 2

Продовження табл. 1

Період	Зміст події
Травень 1999 року	Приєднання РМ до організації Ініціативи зі співробітництва в Південно-Східній Європі (Southeast European Cooperative Initiative – SECI), після підписання Угоди з попередження та боротьби з транскордонною злочинністю. SECI – регіональна структура, яка заохочує співпрацю між державами-учасниками і полегшує їх інтегрування в європейські структури. Серед завдань ініціативи – координація планів регіонального розвитку, забезпечення участі приватного сектора в економіці регіону, стимулювання обміну передовими технологіями, а також здійснення інвестицій в приватний сектор. Головною метою одного із проєктів SECI щодо сприяння торгівлі та транспортуванню є створення транспортного коридору ГУАМ, гармонізація та спрощення процедур прикордонного й митного контролю, підвищення ефективності функціонування пунктів перетину кордонів
Грудень 1999 року	“Пограничные войска Министерства национальной безопасности Республики Молдова” реформовано у “Департамент Пограничных войск Республики Молдова”, який у січні 2000 р. виведено зі складу Міністерства національної безпеки Республики Молдова та функціонує як самостійна структура
Серпень 2000 року	Прийнято постанову уряду “О взаимодействии служб, упорядочении взимания платежей и автоматизации системы учета при осуществлении контроля в пунктах пропуска на государственной границе Республики Молдова”, якою встановлено відповідний порядок міжвідомчої взаємодії
Грудень 2000 року	Прийнято постанову уряду “Об охране государственной границы”, якою “Департаменту Пограничных войск” визначено прийняти до 1 травня 2001 р. під свою юрисдикцію від органів прикордонної поліції МВС державний кордон і всі пункти пропуску на кордоні з Україною, що знаходяться під їх контролем
Липень 2001 року	Прийнято під охорону прикордонним відомством РМ молдовсько-української ділянки ДК
Серпень 2002 року	Затвержено “Концепцию и Положение об автоматизированной информационной системе учета и контроля лиц, транспортных средств и товаров (грузов), пересекающих государственную и/или таможенную границу “Frontiera””. АІС “Frontiera” створюється переважно з метою забезпечення безпеки РМ, зокрема, шляхом боротьби з незаконним імпортом-експортом товарів, здійснення контролю за незаконною міграцією, виявлення осіб і транспортних засобів, яким заборонено в'їзд в країну або виїзд з неї

Період	Зміст події
Січень 2003 року	У районі пункту пропуску Крива-Мамалига на кордоні Молдови з Україною встановлено перший прикордонний стовп з номером 0001
Березень 2003 року	Прийнято Постанову уряду “Об утверждении Положения о деятельности пограничных представителей”
Грудень 2003 року	Парламент РМ затвердив “Концепцию охраны государственной границы Республики Молдова”, у якій визначено основні цілі, принципи, напрями і перспективи розвитку системи охорони і захисту ДК на період до 2007 року в умовах активізації міграційних процесів, транскордонної організованої злочинності і міжнародного тероризму
Квітень 2005 року	Відповідно до постанови уряду “О мерах по реорганизации ряда министерств и других центральных административных органов Республики Молдова” [16] “Департамент Пограничных войск” реорганізовано в “Пограничную Службу”
Грудень 2005 року	Розпочато роботу міжнародної Місії Європейського Союзу з прикордонної допомоги Молдові та Україні (EUBAM) у співпраці з прикордонними, митними та правоохоронними відомствами Молдови та України
	Офіційне відкриття Центру підготовки прикордонників (м. Унгень)
Липень 2006 року	У Прикордонній службі відкрито польовий офіс Місії EUBAM
Листопад 2006 року	Офіційна делегація Прикордонної служби взяла участь у тристоронній зустрічі з прикордонних питань (м. Брюссель): Європейський Союз – Республіка Молдова – Україна
Січень 2006 року	У РМ створено Національний віртуальний центр SELEC/GUAM по боротьбі з тероризмом, організованою злочинністю, незаконним обігом наркотиків та іншими тяжкими злочинами як спеціалізовану міжвідомчу структуру при МВС РМ шляхом реорганізації (злиття) Регіонального офісу для обміну інформацією (RILO) при Митній службі і національного фокального пункту SECI при МВС, метою якого є інформаційний обмін в єдиній системі між національними відомства і Центром SECI в Бухаресті, аналогічними інформаційно-аналітичними центрами держав-учасниць ГУАМ у сфері боротьби з транскордонною злочинністю, а також координація, участь і проведення операцій, організованих спільно з державами-учасницями SECI і ГУАМ

Продовження табл. 1

Період	Зміст події
Січень 2007 року	Створено на базі Центру підготовки прикордонників (м. Унгень) Національний коледж Прикордонної служби – середній спеціальний навчальний заклад відомчого підпорядкування, діяльність якого розпочата з 1 вересня 2007 року як юридичної особи на основі особистого статуту. (2012 року цей заклад змінив назву на Національний коледж Прикордонної поліції)
Липень 2007 року	Прийнято Закон РМ “Закон о Пограничной службе” [17]. Основні положення розкрито у табл. 3
Грудень 2007 року	Затверджено “Национальную стратегию развития на 2008–2011 годы” [20], у якій окремим підрозділом регламентовано запровадження менеджменту ДК як важливого аспекту національної безпеки та необхідного кроку до впровадження стандартів прикордонної безпеки ЄС
Червень 2008 року	Затверджено “Кодекс этики и Деонтологии пограничника”, метою якого є визначення єдиних стандартів поведінки, які повинні дотримуватися прикордонниками, шляхом формування і покращення адекватної професійної культури, підготовки і виховання співробітників у цьому дусі, запобігання дисциплінарних правопорушень, захисту осіб і прикордонників, для забезпечення балансу між правами громадян, інтересами органів публічного управління, правами й обов’язками співробітників Прикордонної служби
Липень 2008 року	Постановою уряду РМ затверджено “Интегрированную информационную систему Пограничной службы” як єдиний інформаційний ресурс Прикордонної служби, основною метою якої є здійснення інтегрованого, послідовного і ефективного управління державним кордоном для забезпечення відповідного рівня безпеки на всіх його ділянках відповідно до вимог ЄС
Вересень 2010 року	Затверджено “Положение о Национальном консилиуме интегрированного менеджмента государственной границы” [22], де консилиум визначено як консультативний орган без статусу юридичної особи для консолідації зусиль органів публічного управління в організації ефективного інтегрованого менеджменту державного кордону з метою забезпечення безпеки ДК

Період	Зміст події
Грудень 2010 року	Затверджено “Концепцию реформирования Министерства внутренних дел и его подведомственных и децентрализованных подразделений” [19], у якій, зокрема, визначено завершення процесу демілітаризації прикордонного відомства та розширення його повноважень щодо боротьби зі злочинністю на ДК, підвищення його ролі щодо консолідації потенціалу правоохоронних органів в галузі інтегрованого менеджменту державного кордону відповідно до європейських стандартів
	Затверджено нову “Национальную стратегию интегрированного менеджмента государственной границы на 2011–2013 годы” [21], метою якої є впровадження менеджменту ДК на всіх ділянках кордону РМ шляхом гармонізації положень національного законодавства з законодавством ЄС, розвитку співробітництва з суміжними державами, завершення демаркації ДК, розвитку інфраструктури прикордонних застав, пунктів пропуску через ДК тощо. Реалізація цих заходів була необхідною умовою угоди про асоціацію з ЄС та лібералізацію візового режиму
Вересень 2011 року	Поліцейська академія “Штефана чел Маре” почала навчання першого курсу слухачів за спеціальністю “Безпека кордонів”
	Затверджено “Национальную стратегию в области миграции и убежища (2011–2020 гг.)” [23] як єдиного інструменту управління процесами міграції та притулку відповідно до процесів планування різноманітних стратегічних видів діяльності в РМ, що забезпечує врегулювання руху і мобільності громадян з метою сприяння зростанню їх добробуту, соціально-економічному розвитку, забезпечення прав і соціального захисту мігрантів
Жовтень 2011 року	Підписання протоколу між Прикордонною службою РМ і Міністерством адміністрації і внутрішніх справ Румунії (через Генеральну інспекцію прикордонної поліції) щодо подальшого співробітництва на центральному і місцевому рівнях
Листопад 2011 року	Прийнято Закон РМ “О Государственной границе Республики Молдова” [13], який було розроблено у контексті реалізації “Национальной стратегии интегрированного менеджмента государственной границы” і гармонізації національного законодавства з законодавством ЄС

Продовження табл. 1

Період	Зміст події
	Цей Закон покликаний забезпечити раціональний баланс інтересів щодо вільного перетину ДК особами, ефективного розвитку міжособистісних й економічних зв'язків, а також протидії неконтрольованій міграції, міжнародному тероризму, контрабанді та іншим видам транскордонної злочинності. Основні положення розкрито у табл. 2
Грудень 2011 року	Прийнято Закон РМ “О Пограничной полиции” [18], який вступив у дію 1 липня 2012 року. Згідно з цим Законом Прикордонна служба реорганізована у прикордонну поліцію як підвідомчий МВС орган публічного управління, що здійснює повноваження і реалізує політику держави у сфері інтегрованого менеджменту державного кордону, боротьби з нелегальною міграцією і транскордонною злочинністю. Основні положення розкрито у табл. 3
Упродовж 2011 року	Підписано міжнародні угоди щодо початку пілотного проекту зі здійснення спільного прикордонного контролю та спільного патрулювання на молдовсько-українському кордоні
	На всіх міжнародних і міждержавних пунктах пропуску через державний кордон встановлено обладнання для перевірки біометричних даних у проїзних документах
Вересень 2013 року	Затверджено “Положение о мобильных группах Пограничной полиции” [25], у якому визначено головну місію, порядок створення і типи мобільних груп Прикордонної поліції, їх роль, обов'язки і права при здійсненні тактичних і оперативних дій щодо виконання завдань із забезпечення порядку та суспільної безпеки, покладених на МВС
Грудень 2014 року	Затверджено нову “Национальную стратегию интегрированного менеджмента государственной границы на период 2015–2017 годы” [24], яка є головним документом політики, що відображає пріоритети та бачення держави в галузі інтегрованого прикордонного менеджменту з метою забезпечення безпеки кордонів, попередження і боротьби з транскордонною злочинністю і незаконною міграцією. Систему інтегрованої прикордонної безпеки РМ відповідно до моделі безпеки європейських кордонів визначено компонентною національній безпеці

Період	Зміст події
Червень 2014 року	Підписано “Соглашение об ассоциации между Европейским Союзом и Европейским сообществом по атомной энергии и их государствами-членами, с одной стороны, и Республикой Молдова, с другой стороны”, однією з цілей якої є просування, збереження і зміцнення миру та стабільності в регіональному та міжнародному аспектах, у тому числі, шляхом об’єднання зусиль для усунення джерел напруженості, збільшення безпеки кордонів, просування транскордонного співробітництва та добросусідських відносин, за рахунок координації між усіма прикордонними органами Сторін для полегшення процесу перетинання кордону та посилення контролю з урахуванням спільного прикордонного контролю, де це можливо і доцільно, поліпшення руху пасажиро-, товаро- і транспортних потоків між РМ, державами-членами ЄС і третіми країнами регіону шляхом зняття адміністративних, технічних та інших перешкод, поліпшення транспортних мереж і модернізації інфраструктури, особливо, на головних магістралях, що сполучають Сторони
Липень 2015 року	Затверджено “Положение о Системе координации безопасности на границе” [26], яке частково транспортує Регламент (ЄС) №1052/2013 від 22.10.2013 Європейського Парламенту і Ради про встановлення Європейської системи прикордонного нагляду (EUROSUR) та пов’язані із цим межі міжінституційного, національного та міжнародного співробітництва в інтересах забезпечення прикордонної безпеки
Грудень 2015 року	Затверджено нове “Положение об организации и функционировании Национального консилиума интегрированного менеджмента государственной границы” [27]
Лютий 2016 року	Прийнято нову Постанову уряду “Об утверждении Положения о деятельности пограничных представителей” з урахуванням особливостей вирішення прикордонних інцидентів, зазначених у новому Законі “О Государственной границе Республики Молдова” (2011 рік)

Отже, за часи незалежності у РМ було прийнято три базових документи “Про державний кордон”: Указ Президента [11] та закони [12; 13]. Детальне вивчення повного змісту Указу [11] авторами статті не виявилось можливим через його відсутність як у бібліотеках України, так й у доступних джерелах глобальної мережі Інтернет.

Структури законів [12; 13] подані на рис. 1 і 2. Щодо їх аналізу, на наш погляд, варто зупинитись на ключових характеристиках, які висвітлені у табл. 2 та на рис. 3.

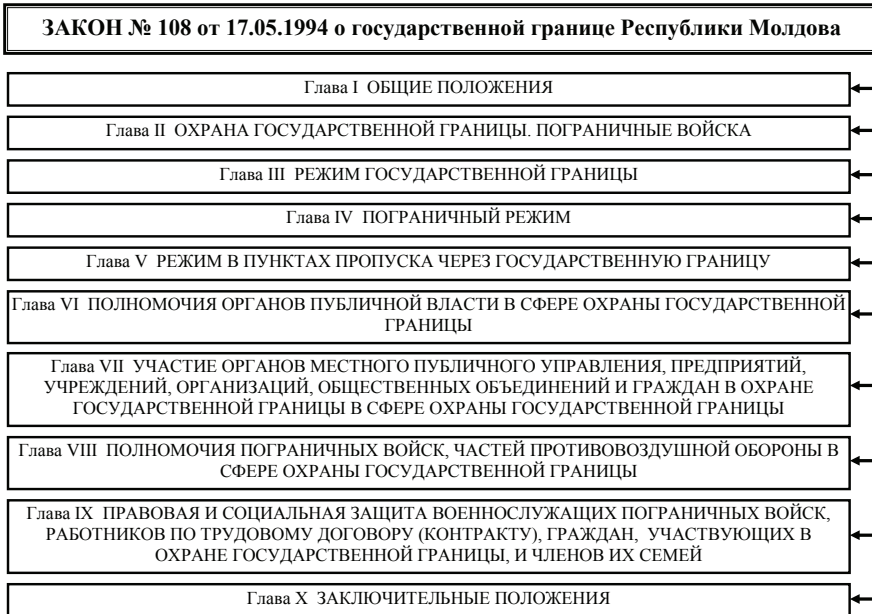

Рис. 1. Структура Закону “Про державний кордон РМ” (1994 рік)

Рис. 2. Структура Закону “Про державний кордон РМ” (2011 рік)

Ключові положення законодавства РМ “Про державний кордон”

Закон РМ о ГТ (1994 год) [12]	Закон РМ о ГТ (2011 год) [13]
<p>Охрана государственной границы</p> <p>Охрана государственной границы является неотъемлемой составной частью государственной системы обеспечения безопасности Республики Молдова, одной из форм вооруженной защиты ее территориальной целостности и заключается в осуществлении совокупности мер, гарантирующих неприкосновенность государственной границы (статья 5.1).</p> <p>Охрана государственной границы на суше и пограничных водах возлагается на Департамент пограничных войск, а в воздушном пространстве – на части противовоздушной обороны Министерства обороны (статья 5.2).</p> <p>Пограничные войска</p> <p>Пограничные войска являются специальным видом вооруженных формирований, предназначенным для охраны, а в необходимых случаях и защиты государственной границы (статья 6.1).</p>	<p>Пограничная безопасность</p> <p>Пограничная безопасность – уровень защиты интересов личности, общества и государства в пограничной зоне Республики Молдова (статья 3).</p> <p>Пограничная зона – территория шириной десять километров внутри от государственной границы вдоль нее по суше и по пограничным водам (статья 3).</p> <p>Система контроля границы</p> <p>Контроль границы – деятельность, осуществляемая на государственной границе в соответствии с настоящим Законом и в его целях исключительно в ответ на намерение пересечь государственную границу или на ее фактическое пересечение, состоящая в надзоре за границей и пограничном контроле (статья 3).</p> <p>Система контроля границы представляет собой совокупность действий по координации и осуществлению надзора за границей на всей территории Республики Молдова и пограничного контроля, обмена информацией, сотрудничеству в сфере борьбы с трансграничной организованной преступностью, анализу и выявлению угроз и рисков.</p> <p>Система контроля границы обеспечивает пограничную безопасность, поддерживает порядка на государственной границе, в пограничной зоне и в пунктах пропуска для осуществления контроля лиц, транспортных средств, товаров и другого имущества, а также для обеспечения неприкосновенности государственной границы и ее инфраструктуры (статья 7.1).</p>

Продовження табл. 2

Закон РМ о ГТ (1994 год) [12]	Закон РМ о ГТ (2011 год) [13]
<p>Полномочия органов публичной власти, Пограничных войск, частей Противовоздушной обороны в сфере охраны государственной границы, участие органов местного публичного управления, предприятий, учреждений, организаций, общественных объединений и граждан в охране государственной границы;</p> <p>высших органов публичной власти (статья 22);</p> <p>органов центрального публичного управления (статья 23);</p> <p>(1) Министерство иностранных дел;</p> <p>(2) Служба информации и безопасности Республики Молдова;</p> <p>3) Министерство обороны;</p> <p>(4) Министерство внутренних дел;</p> <p>5) Министерства и ведомства, осуществляющие на государственной границе таможенный, санитарно-карантинный, ветеринарный, фитосанитарный и другие виды контроля;</p> <p>органов местного публичного управления в сфере охраны государственной границы (статья 24);</p>	<p>Контроль границы на суше и в пограничных водах осуществляется Пограничной полицией. В пределах, установленных положениями настоящего Закона и другими соответствующими законодательными актами, контроль границы может выполняться совместно с Таможенной службой (статья 7.2).</p> <p>Надзор за границей</p> <p>Надзор за границей – надзор за государственной границей между пунктами пропуска и надзор за пунктами пропуска вне установленного времени их работы с целью воспрепятствовать уклонению от прохождения пограничного контроля (статья 3).</p> <p>Надзор за границей предполагает статический и динамический мониторинг государственной границы на участках между пунктами пропуска в целях предупреждения, выявления, установления и расследования незаконных действий на государственной границе, а также борьбы с трансграничной преступностью и состоит из комплекса скоординированных и запланированных по времени, пространству и целям оперативно-служебных действий (охрана, преследование, наблюдение и контроль), которые могут выполняться с применением современных электронных устройств и служебных собак (статья 8.1).</p> <p>Надзор за границей осуществляется таким образом, чтобы предотвращать и пресекать незаконную деятельность на государственной границе и уклонения от контроля в пунктах пропуска. В случае вооруженного вторжения против Республики Молдова охрану государственной границы в соответствии с законодательством о национальной обороне осуществляют Вооруженные силы (статья 10.1)</p>

Продовження табл. 2

<p>Закон РМ о ГТ (1994 год) [12]</p>	<p>предприятий, учреждений, организаций и общественных объединений в сфере охраны государственной границы (статья 25); граждан в охране государственной границы (статья 26). Пограничных войск (статья 27). Частей Противовоздушной обороны (статья 28).</p>
<p>Закон РМ о ГТ (2011 год) [13]</p>	<p>Охрана государственной границы в воздушном пространстве осуществляется Военно-воздушными силами Национальной армии в соответствии с действующим законодательством и состоит в наблюдении за воздушным пространством в мирное время и в кризисных ситуациях с целью выявления нарушений государственной границы в воздушном пространстве и их пресечения. Сотрудничество Пограничной полиции с Военно-воздушными силами Национальной армии включает взаимный обмен информацией о полетах всех воздушных судов (летательных аппаратов) на малых высотах, а также о запланированных полетах в пограничной зоне (статья 10.2). Осуществляя охрану государственной границы, Военно-воздушные силы Национальной армии применяют в установленном Законом порядке оружие и боевую технику против воздушных судов, незаконно использующих воздушное пространство Республики Молдова (статья 10.3), (статья 8.3). На основании международных договоров может организовываться совместное патрулирование государственной границы национальными подразделениями контроля границы и подразделениями контроля границы сопредельных государств (статья 8.4). Пограничный контроль Пограничный контроль – контроль, осуществляемый в пунктах пропуска через государственную границу с целью обеспечить, чтобы лица, в том числе их транспортные средства и находящиеся при них вещи, могли получить разрешение въехать в Республику Молдова или покинуть ее (статья 3)</p>

Закінчення табл. 2

Закон РМ о ГГ (1994 год) [12]	Закон РМ о ГГ (2011 год) [13]
	<p>Пограничный контроль представляет собой комплекс мер, осуществляемых для пропуска через государственную границу лиц и транспортных средств Пограничной полицией и для пропуска через государственную границу товаров и другого имущества Таможенной службой, а также иными установленными Законом контролирующими органами (статья 9.1).</p> <p>Охрана государственной границы</p> <p>Охрана государственной границы – составная часть государственной системы обеспечения безопасности Республики Молдова, одна из форм национальной обороны (статья 3).</p> <p>В случае вооруженного вторжения против Республики Молдова охрану государственной границы в соответствии с законодательством о национальной обороне осуществляют Вооруженные силы (статья 10.1).</p> <p>Охрана государственной границы в воздушном пространстве осуществляется Военно-воздушными силами Национальной армии в соответствии с действующим законодательством и состоит в наблюдении за воздушным пространством в мирное время и в кризисных ситуациях с целью выявления нарушений государственной границы в воздушном пространстве и их пресечения. Сотрудничество Пограничной полиции с Военно-воздушными силами Национальной армии включает взаимный обмен информацией о полетах всех воздушных судов (летательных аппаратов) на малых высотах, а также о запланированных полетах в пограничной зоне (статья 10.2).</p> <p>Осуществляя охрану государственной границы, Военно-воздушные силы Национальной армии применяют в установленном Законом порядке оружие и боевую технику против воздушных судов, незаконно использующих воздушное пространство Республики Молдова (статья 10.3)</p>

Рис. 3. Особливості забезпечення прикордонної безпеки відповідно до Закону “Про державний кордон РМ” (2011 рік)

Особливості законодавства РМ, що регламентує діяльність прикордонних відомств у різні періоди, подано у табл. 3.

Основні тенденції впровадження інтегрованого підходу у забезпечення прикордонної безпеки Республіки Молдова: інтеграцію до ЄС визначено для РМ стратегічним напрямом, який передбачає прийняття європейських цінностей і стандартів у всіх сферах життєдіяльності країни. Забезпечення вільного пересування людей і товарів вимагає впровадження стандартів ЄС щодо гарантування ПБ. У зв'язку з цим урядом РМ обрано суспільно-політичний та соціально-економічний курс на послідовне застосування на національному рівні інтегрованого менеджменту ДК.

Спираючись на міжнародну практику, урядом РМ зроблено висновки, що функції підтримання громадського порядку і боротьби зі злочинністю на ДК мають покладатися на невоєнізоване прикордонне відомство, одним із основних принципів діяльності якого є обов'язок безумовного дотримання прав людини. Разом із тим, до 2010 р. у структурі МВС РМ не було такого спеціалізованого органу, а статус функціонуючої на той час Прикордонної служби не передбачав повноважень з розгляду випадків вчинення правопорушень, оскільки ця служба не була суб'єктом, що здійснює кримінальне переслідування.

Таблиця 3

Ключові положення законодавства РМ, що регламентує діяльність прикордонних відомств

Положение о Пограничных войсках РМ (1992 год) [13]	Закон РМ о Пограничной службе (2007 год) [14]	Закон РМ о Пограничной полиции (2011 год) [15]
<p>Пограничные войска Республики Молдова (в дальнейшем - Пограничные войска) являются военным формированием, входящим в структуру Министерства национальной безопасности. Они подчиняются непосредственно Министру национальной безопасности и предназначены для обеспечения территориальной целостности, политического и экономического суверенитета Республики Молдова и неприкосновенности ее границ.</p> <p>Пограничные войска в процессе оперативно-служебной деятельности осуществляют охрану и защиту границы Республики Молдова, а также контролируют воздушное пространство республики вдоль линии государственной границы; совместно с таможенными и другими заинтересованными органами, обеспечивают пропуск через государственную границу лиц, транспортных средств и иных грузов;</p>	<p>1) Пограничная служба является центральным административным органом, выполняющим свои обязанности и реализующим государственную политику в следующих областях:</p> <p>а) надзор и контроль за государственной границей с целью борьбы со специфическими фактами транснациональной преступности, включая нелегальную миграцию, обеспечение интересов Республики Молдова на государственной границе в соответствии с Законом;</p> <p>б) охрана государственной границы Республики Молдова в порядке, предусмотренном действующим законодательством.</p> <p>(2) Пограничная служба реализует государственную политику и в других областях, предусмотренных действующим законодательством</p>	<p>Пограничная полиция является подведомственным Министерству внутренних дел органом публичного управления, осуществляющим полномочия и реализующим политику государства в сфере интегрированного менеджмента государственной границы, борьбы с нелегальной миграцией и транснациональной преступностью.</p> <p>Министерство внутренних дел контролирует и координирует деятельность Пограничной полиции, разрабатывает и продвигает политику государства в деятельности Пограничной полиции, в сфере борьбы с нелегальной миграцией, осуществляет иные полномочия, предусмотренные действующим законодательством</p>

Продовження табл. 3

<p>Положение о Пограничных войсках РМ (1992 год) [13]</p> <p>осуществляют контроль за соблюдением договоров и соглашений с соседними государствами по режиму государственной границы, а также правил пограничного режима в приграничных районах</p>	<p>Закон РМ о Пограничной службе (2007 год) [14]</p>	<p>Закон РМ о Пограничной полиции (2011 год) [15]</p>
<p><i>Основные обязанности пограничного ведомства</i></p>		
<p>1) пресекать любые попытки незаконного изменения прохождения линии государственной границы Республики Молдова на местности;</p> <p>2) отражать вооруженные вторжения на территорию Республики Молдова войсковых групп и банд, пресекать вооруженные и иные провокации на государственной границе, защищать от указанных преступных посягательств население и его имущественные интересы;</p> <p>3) предупреждать и не допускать пересечения государственной границы лицами и транспортными средствами вне пунктов пропуска или незаконными способами; выявлять и задерживать нарушителей</p>	<p>1) Пограничная служба имеет следующие обязанности:</p> <p>а) недопущение незаконного изменения прохождения государственной границы на местности;</p> <p>б) предупреждение незаконного пересечения государственной границы, выявление и задержание нарушителей границы;</p> <p>с) обеспечение поддержания режима государственной границы, пограничного режима и режима в пунктах пропуска через государственную границу</p>	<p>а) не разрешать пересечение государственной границы в пунктах пропуска лицам, не имеющим действительных документов или нарушившим законодательство, регулирующее въезд в Республику Молдова и выезд из нее, транзит и пребывание на ее территории;</p> <p>б) задерживать по обращению компетентных органов находящихся в розыске лиц, скрывающихся от уголовного преследования или наказания, а также задерживать лиц в других случаях, предусмотренных законодательством</p>

Продовження табл. 3

<p>Положение о Пограничных войсках РМ (1992 год) [13]</p>	<p>Закон РМ о Пограничной службе (2007 год) [14]</p>	<p>Закон РМ о Пограничной полиции (2011 год) [15]</p>
<p>4) осуществлять в установленных пунктах при наличии надлежаще оформленных документов пропуск через государственную границу Республики Молдова лиц, транспортных средств, грузов и иного имущества;</p> <p>5) пресекать в установленном порядке самостоятельно или совместно с таможенными учреждениями перемещение через государственную границу Республики Молдова взрывчатых, отравляющих, радиоактивных, наркотических веществ, оружия, боеприпасов и других предметов, запрещенных к вывозу из Республики Молдова, а также предметов контрабанды;</p> <p>6) пресекать провоз через государственную границу Республики Молдова произведенной печати, клише, рукописей документов, материалов видео- и звукозаписи, фото- и киноматериалов, иной печатной и изобразительной продукции, содержащих сведения, которые могут причинить вред политическим и экономическим интересам Республики Молдова, государственной безопасности, общественному порядку</p>	<p>d) осуществление в установленном порядке пограничного контроля и пропуска через государственную границу Республики Молдова лиц и транспортных средств при предъявлении действительных документов на право пересечения государственной границы, установленных законодательством, с целью предотвращения, выявления и пресечения нарушений правил пересечения государственной границы;</p> <p>e) борьба во взаимодействии с другими компетентными органами с нелегальной миграцией, организованной преступностью, незаконным оборотом оружия, боеприпасов, взрывчатых, отравляющих, радиоактивных и наркотических веществ, психотропных средств и прекурсоров, контрабандой, международным терроризмом и другими преступлениями</p>	<p>c) обеспечивать пропуск через государственную границу, в том числе в упрощенном порядке, согласно условиям и порядку, установленным соглашениями с сопредельными государствами и законодательством;</p> <p>d) обеспечивать пропуск через государственную границу аварийно-спасательных и аварийно-восстановительных формирований при возникновении чрезвычайных ситуаций, вызванных крупными авариями, катастрофами или стихийными бедствиями, в порядке, предусмотренном международными договорами, стороной которых является Республика Молдова, а также действующими нормативными актами;</p> <p>e) сопровождать транспортные средства и размещать на них наряды с целью исключения возможности посадки (высадки) лиц до или после осуществления контроля</p>

Продовження табл. 3

<p>Положение о Пограничных войсках РМ (1992 год) [13]</p> <p>здоровью и нравственности населения. Перечень печатной и изобразительной продукции, запрещенной к провозу через границу, утверждается Правительством Республики Молдова;</p> <p>7) обеспечивать выполнение обязательств, вытекающих из международных договоров Республики Молдова по вопросам режима Государственной границы;</p> <p>8) контролировать самостоятельно или совместно с администрациями аэропортов, пограничных железнодорожных станций, речных портов, служб международных автомобильных перевозок выполнение установленного режима в пунктах пропуска через государственную границу;</p> <p>9) контролировать самостоятельно или совместно с органами полиции соблюдение правил пограничного режима;</p>	<p>Закон РМ о Пограничной службе (2007 год) [14]</p> <p>f) учет иностранцев, прибывающих в Республику Молдова, в момент пересечения ими государственной границы путем введения данных их документов, удостоверяющих личность, в Государственный регистр населения;</p> <p>g) предупреждение и выявление административных правонарушений в пределах компетенции;</p> <p>h) недопущение въезда в Республику Молдова и выезда из нее лиц, транспортных средств, которым в соответствии с законодательством запрещен въезд в Республику Молдова или которые временно ограничены в праве выезда из Республики Молдова;</p> <p>i) участие в установленном порядке и в пределах компетенции в международно-правовом обеспечении пограничной деятельности, заключении договоров по пограничным вопросам, а также погранично-представительской деятельности;</p>	<p>Закон РМ о Пограничной полиции (2011 год) [15]</p> <p>f) останавливать, досматривать и задерживать транспортные средства с целью пресечения нарушений режима государственной границы, пограничного режима или режима в пунктах пропуска через государственную границу в пределах зоны компетенции</p>
---	---	--

Продовження табл. 3

<p>Положение о Пограничных войсках РМ (1992 год) [13]</p> <p>10) оказывать в районах нанесения службы специально уполномоченным республиканским государственным органам необходимое содействие в их деятельности по контролю за сохранением природных ресурсов, соблюдением правил промысловой деятельности</p>		<p>Закон РМ о Пограничной службе (2007 год) [14]</p> <p>ж) координация деятельности государственных органов, связанной с надзором и контролем за государственной границей, обеспечением режима государственной границы, пограничного режима и режима в пунктах пропуска через государственную границу. Координация деятельности всех контрольных служб в пунктах пропуска через государственную границу осуществляется по согласованию с таможенными органами;</p> <p>к) обеспечение собственной безопасности, пресечение коррупционной деятельности и преступлений со стороны сотрудников во время выполнения оперативной служебной деятельности, защита сотрудников от преступных посягательств в связи со служебной деятельностью, а также защита членов их семей</p>	<p>Закон РМ о Пограничной полиции (2011 год) [15]</p>
---	--	--	---

Закінчення табл. 3

<p>Положение о Пограничных войсках РМ (1992 год) [13]</p>	<p>1) отражение вооруженной агрессии на территорию страны, защита населения и имущества в соответствии с действующим законодательством; 2) осуществление других функций в соответствии с законодательством.</p> <p>2) Использование Пограничной службы для решения задач, не связанных непосредственно с надзором, контролем и охраной государственной границы, осуществляется исключительно на основании постановления Парламента или указа Президента Республики Молдова в случаях, предусмотренных законодательством</p>	<p>Закон РМ о Пограничной службе (2007 год) [14]</p>	<p>Закон РМ о Пограничной политике (2011 год) [15]</p>
---	--	--	--

Спираючись на міжнародну практику, урядом РМ зроблено висновки, що функції підтримання громадського порядку і боротьби зі злочинністю на ДК мають покладатися на невоєнізоване прикордонне відомство, одним із основних принципів діяльності якого є обов'язок безумовного дотримання прав людини. Разом із тим, до 2010 року у структурі МВС РМ не було такого спеціалізованого органу, а статус функціонує на той час Прикордонної служби не передбачав повноважень з розгляду випадків вчинення правопорушень, оскільки ця служба не була суб'єктом, що здійснює кримінальне переслідування. Це зумовило нагальну потребу щодо створення прикордонного відомства поліцейського типу у складі МВС, а також підвищення його ролі і ролі МВС в процесі посилення координації і взаємодії правоохоронних органів у сфері забезпечення ПБ.

За часи незалежності законодавство РМ перебувало у стані інтенсивних змін, орієнтованих на поетапне досягнення європейських норм і стандартів, послідовне прогресивне впровадження необхідних заходів щодо досягнення адекватного рівня безпеки. Так, за досліджуваній період було прийнято три базових документи “Про державний кордон”, прикордонне відомство перебувало у чотирьох статусах (Прикордонні війська, Департамент Прикордонних військ, Прикордонна служба, Прикордонна поліція), запроваджено чотири стратегії у сфері забезпечення прикордонної безпеки. Предметно запровадження європейських стандартів забезпечення ПБ стало можливим шляхом розроблення та реалізації “Национальной стратегии развития на 2008–2011 гг.” [20], “Национальной стратегии интегрированного менеджмента государственной границы на 2011–2013 гг.” [21], “Национальной стратегии интегрированного менеджмента государственной границы на период 2015–2017 гг.” [23] і “Национальной стратегии в области миграции и убежища (2011–2020 гг.)” [24]. Так, згідно з ними проведено: демілітаризацію прикордонного відомства та реформування його в компетентну службу (прикордонну поліцію) з широким спектром юридично обґрунтованих повноважень; інтеграцію прикордонної поліції в національну систему правоохоронних органів (МВС), зокрема у сфері боротьби з транскордонною (транснаціональною)

злочинністю, експертизи проїзних документів тощо; впровадження інтегрованого менеджменту ДК; гармонізацію законодавства РМ до міжнародної практики, що сприятиме співпраці з іншими правоохоронними органами на національному і міжнародному рівнях. Це дозволило “заповнити” функціональні та юридичні прогалини в сфері боротьби зі злочинністю та підтримання громадського порядку на ДК, а також створити інтегровану систему менеджменту проблем міграції та надання притулку.

Найбільшим досягненням уряду РМ можна вважати прийняття у 2011 році Закону “О государственной границе Республики Молдова” [13], який регулює правові, організаційні, адміністративні та іншого характеру відношення, котрі виникають у процесі встановлення, утримання і забезпечення режимів, пов’язаних із державним кордоном. Цей Закон є прямим перекладом Регламенту (ЄС) № 562/2006 Європейського Парламенту и Ради ЄС від 15.03.2006, що встановлює Кодекс Співтовариства про режим перетинання кордонів фізичними особами (Шенгенський кодекс про кордони; оприлюднено в Офіційному журналі ЄС L 105 від 13.04.2006), та створює необхідну базу для застосування Директиви Ради 2004/82/ЄС від 29.04.2004 про обов’язки перевізників повідомляти дані пасажирів (оприлюднено в Офіційному журналі ЄС L 261 від 06.08.2004).

Боротьба зі злочинністю на ДК, включаючи незаконну міграцію на всій території РМ, а також процес реадмісії, здійснюються шляхом консолідації потенціалів різних інституцій РМ (суб’єктів інтегрованого менеджменту ДК) за участю Міністерства інформаційних технологій і зв’язку щодо створення узгодженого механізму реагування і об’єднання баз даних цих структур з метою обміну інформацією в режимі реального часу по різних галузях (особи, транспортні засоби, товари, візи та ін.). У випадку збройного вторгнення охорону (захист) ДК здійснюють збройні сили відповідно до законодавства про національну оборону. Повітряний простір РМ у мирний і воєнний час охороняють Воєнно-повітряні сили Національної армії.

Нагальною проблемою забезпечення прикордонної безпеки РМ є відновлення своєї територіальної цілісності та недоторканності ДК

шляхом врегулювання придністровського конфлікту. Урядом РМ у взаємодії з міжнародними партнерами ця проблема вирішується за двома напрямками: політичним та соціально-економічним.

Загалом результати аналізу причин та наслідків “заморожених” конфліктів на пострадянському просторі, проведеного у роботі [10], вказують, що основним геополітичним гравцем на терені колишнього СРСР є РФ, яка зацікавлена: у збереженні військових баз у східній частині РМ і в Закавказзі для гарантування безпеки своїх південно-західного і південного флангів; збереженні залежності пострадянських держав від постачання російських енергоносіїв і контролі над їх енергетичними системами; зменшенні впливу Заходу в країнах колишнього СРСР шляхом визнання і підтримання життєдіяльності самопроголошених республік. Збереження статусу ключового актора (суб’єкта) на пострадянському просторі дозволяє РФ суттєво обмежувати евроінтеграційні прагнення таких держав-учасниць програми ЄС “Східне партнерство”, як Азербайджан, Вірменія, Грузія, Молдова й Україна, та гальмувати процес посилення впливу Організації Північноатлантичного альянсу і США на теренах СНД. Російська Федерація не має намірів долучитися до процесу європейської інтеграції, а прагне одноосібного лідерства у Східній Європі та домогтися від провідних держав світу визнання пострадянського простору своєю “сферою особливої відповідальності”. Такі претензії РФ, безумовно, призводять до зіткнення міжнародних інтересів, а отже, й до поновлення небезпеки регіональної конфронтації в Європі. За таких умов роль неврегульованих конфліктів, а також їх вплив на міжнародні процеси суттєво зростають.

Результати аналізу співпраці РМ з регіональними та міжнародними системами безпеки свідчать, що її участь має певний потенціал щодо створення загальної системи безпеки на євроатлантичному просторі та консолідації стабільності в світі (за прикладом Пакту стабільності для Південно-Східної Європи і Партнерства заради миру НАТО). Для консолідації прикордонних відомств РМ і України й об’єднання зусиль з врегулювання придністровського конфлікту створена Місія Європейської Комісії з прикордонної допомоги (EUBAM). На регіо-

нальному рівні можливості для обміну інформацією надає Регіональний центр Ініціативи зі співробітництва в Південно-Східній Європі (SECI/GUAM) по боротьбі з транскордонною злочинністю, який має національні контактні пункти в державах-членах; в цих цілях в РМ діє Національний віртуальний центр SECI/GUAM по боротьбі з тероризмом, організованою злочинністю, нелегальною торгівлею наркотиками і іншими видами тяжких злочинів.

У нормативно-правових актах РМ кожне з низки таких понять, як “охорона”, “захист”, “оборона”, “контроль”, “нагляд” (щодо державного кордону) подаються з різним тлумаченням (навіть в одному документі), що вказує на недостатню розробленість відповідних науково-теоретичних положень, на які має спиратися законотворча практика.

Висновки. Отже, у статті проаналізовано досвід та визначено особливості впровадження інтегрованого підходу у забезпечення прикордонної безпеки Республіки Молдова. Це дає підстави, скориставшись методом аналогії, більш системно розглянути відповідні процеси, що відбуваються в Україні, запобігти прорахункам при прийнятті стратегічних рішень.

Перспективами подальших розвідок за даним напрямом є дослідження питань протидії суб’єктів забезпечення прикордонної безпеки Республіки Молдова діяльності незаконних збройних формувань.

Список використаних джерел

1. Аналітична доповідь до Щорічного послання Президента України до Верховної Ради України “Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2016 році”. – К. : НІСД, 2016. – 688 с.
2. Угода про асоціацію між Україною, з одного боку, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з другого боку, від 27.06.2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/984_011/paran2820#n2820
3. Про Стратегію сталого розвитку “Україна – 2020” : Указ Президента України від 12.01.2015 № 5/2015 // Урядовий кур’єр. – 2015. – № 6.
4. Купрієнко Д. А. Метод управління розвитком системи прикордонної безпеки / Д. А. Купрієнко // Наука і оборона. – 2016. – № 2. – С. 11–16.

5. Про схвалення Стратегії розвитку Державної прикордонної служби [Текст] : розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.11.2015 № 1189-р // Офіційний вісник України. – 2015. – № 220. – С. 136. – Ст. 3227.
6. Про схвалення Концепції інтегрованого управління кордонами [Текст] : розпорядження Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 1149-р // Офіційний вісник України. – 2015. – № 90. – С. 126. – Ст. 3047.
7. Алексейченко О. В. Участь Російської Федерації у Придністровсько-му врегулюванні / О. В. Алексейченко // Проблеми міжнародних відносин. – 2014. – Вип. 8. – С. 243–255. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pmv_2014_8_16
8. Алексейченко О. В. Геополітичні інтереси Російської Федерації у зоні “заморожених” конфліктів на пострадянському просторі / О. В. Алексейченко // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2013. – Вип. 117(2). – С. 8–15. – Режим доступу : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2013_117\(2\)_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2013_117(2)_4)
9. Постановление правительства Республики Молдова об утверждении Национальной стратегии регионального развития НГС158/2010 от 04.03.2010 № 158, опублікован : Мониторул Офіциал от 09.03.2010 № 34.
10. Кудряченко А. І. Придністровська Молдавська Республіка (ПМР; Придністров'я) / А. І. Кудряченко, Я. О. Черногор // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; [Інститут історії України НАН України]. – К. : Наук. думка, 2011. – Т. 8 : Па – Прик. – С. 499.
11. О государственной границе Республики Молдова : Указ Президента Республики Молдова от 03.09.1991 № 190.
12. О государственной границе Республики Молдова : Закон Республики Молдова от 17.05.1994 № 108, опублікован : Мониторул Офіциал от 03.11.1994 № 107.
13. О государственной границе Республики Молдова : Закон Республики Молдова от 04.11.2011 № 215 (в редакции Закона Республики Молдова от 03.11.2016 № 243), опублікован : Мониторул Офіциал от 20.04.2012 № 76-80.
14. О создании Пограничных войск Республики Молдова : постановление правительства Республики Молдова от 15.06.1992 № 400, опубліковано : Мониторул Офіциал от 30.06.1992 № 6.
15. О выполнении Указа Президента Республики Молдова от 10.06.1992 “О неотложных мерах по организации охраны государственной границы Республики Молдова” : постановление правительства Республики Молдова от 01.09.1992 № 562, опублікован : Мониторул Офіциал от 30.09.1992 № 009.

16. Постановление правительства Республики Молдова об утверждении Концепции охраны государственной границы Республики Молдова от 04.12.2003 № 479-XV, опубликовано: Мониторул Официал от 01.01.2004 № 6-12/91.

17. О Пограничной службе : Закон Республики Молдова от 13.07.2007 № 162-XVI, опубликовано: Мониторул Официал от 05.10.2007 № 157–160.

18. О Пограничной полиции : Закон Республики Молдова от 28.12.2011 № 283, опубликовано: Мониторул Официал от 20.04.2012 № 76–80.

Об утверждении Концепции реформирования Министерства внутренних дел и его подведомственных и децентрализованных подразделений : постановление правительства Республики Молдова от 17.12.2010 № 1109, опубликовано: Мониторул Официал от 21.01.2011 № 247–251.

20. Об утверждении Национальной стратегии развития на 2008–2011 годы : Закон Республики Молдова от 21.12.2007 № 295, опубликовано: Мониторул Официал от 29.01.2008 № 18–20.

21. Об утверждении Национальной стратегии интегрированного менеджмента государственной границы на 2011–2013 годы : постановление правительства Республики Молдова от 27.12.2010 № 1212, опубликовано: Мониторул Официал от 21.01.2011 № 16–17.

22. О Национальном консилиуме интегрированного менеджмента государственной границы : постановление правительства Республики Молдова от 21.09.2010 № 855, опубликовано: Мониторул Официал от 28.09.2010 № 182–189.

23. Об утверждении Национальной стратегии в области миграции и убежища (2011–2020 гг.) : постановление правительства Республики Молдова от 08.09.2011 № 655, опубликовано: Мониторул Официал от 16.09.2011 № 152–155.

24. Об утверждении Национальной стратегии интегрированного менеджмента государственной границы на период 2015–2017 гг. и Плана по внедрению Стратегии : постановление правительства Республики Молдова от 10.12.2014 № 1005, опубликован: Мониторул Официал от 19.12.2014 № 372–384.

25. Об утверждении Положения о мобильных группах Пограничной полиции и о внесении дополнений в Постановление Правительства : постановление правительства Республики Молдова от 13.05.2009 № 357, опубликовано: Мониторул Официал от 24.09.2013 № 212.

26. Об утверждении Положения о Системе координации безопасности на границе : постановление правительства Республики Молдова от 07.07.2015 № 429, опубликовано: Мониторул Официал от 17.07.2015 № 185–189.

27. О Национальном консилиуме интегрированного менеджмента государственной границы : постановление правительства Республики Молдова от 31.12.2015 № 902, опубликовано: Мониторул Официал от 15.01.2016 № 2–12.

Куприенко Д., Магась Г., Зубаль В. **Анализ опыта внедрения интегрированного подхода в обеспечении пограничной безопасности Республики Молдова**

В статье освещены результаты комплексного анализа опыта внедрения интегрированного подхода в обеспечении (гарантировании) пограничной безопасности Республики Молдова. В ходе исследования установлена аналогия между процессами внедрения европейских стандартов в обеспечении пограничной безопасности Республики Молдова и Украины, проведен ретроспективный анализ построения системы пограничной безопасности Республики Молдова и сравнительный анализ ее нормативно-правовых актов, регламентирующих вопросы обеспечения пограничной безопасности, а также определены основные тенденции внедрения интегрированного подхода в обеспечении пограничной безопасности Республики Молдова.

Ключевые слова: *Республика Молдова, государственная граница, пограничная безопасность, пограничное ведомство, интегрированный менеджмент государственной границы.*

Kupriyenko D., Mahas H., Zubal V. **An analysis of the implementation experience of the integrated approach in providing of the border security of the Republic of Moldova**

The article deals with the results of a complex analysis of implementation experience of the integrated approach in providing (guaranteeing) of the border security of the Republic of Moldova. An analogy between the processes of implementation of the European standards in providing of border security of the Republic of Moldova and Ukraine, the retrospective analysis of construction of the system of border security of the Republic of Moldova, comparative analysis of its normative and legal acts that regulate

the question of providing of border security, and also the basic tendencies of implementation of the integrated approach in providing of border security of the Republic of Moldova have been determined during research.

Keywords: *the Republic of Moldova, the State border, border security, border guard agency, integrated management of the State boundary.*